Osmanlı Devleti Kuruluş ve Yükselme — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 6 soru

1. Kâtip Çelebi, Osmanlı yükselme devrinin 1593'te Celâlî isyanlarının başlamasına kadar sürdüğünü belirtirken; bazı tarihçiler bu devrin bitiş sınırını, Sadrazam Sokollu Mehmed Paşa'nın öldürüldüğü 1579 yılı olarak kabul etmektedir. Buna göre, söz konusu görüş farklılığından aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

A) Osmanlı yükselme devri için kesin ve evrensel kabul görmüş tek bir bitiş tarihi bulunmamaktadır.

B) Kâtip Çelebi, Osmanlı dönemini diğer tüm tarihçilerden daha bilimsel bir yöntemle incelemiştir.

C) Sokollu Mehmed Paşa'nın ölümü, Celâlî isyanlarına doğrudan neden olmuştur.

D) Osmanlı tarih yazımında yalnızca siyasi olaylar dönemlendirme ölçütü olarak kullanılmaktadır.

E) 1579 sonrasında Osmanlı Devleti hızla gerileme sürecine girmiş ve toprak kaybetmeye başlamıştır.

Bir tarih metninde, Mısır merkezli bir Türk siyasi teşekkülünün 1260 ve 1277 yıllarında İlhanlı kuvvetlerini yenerek onların Suriye ve Mısır yönündeki ilerleyişini durdurduğu belirtilmiştir.

2. Buna göre bu tarih metninde sözü edilen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

A) İlhanlı Devleti

B) Memlûk Devleti

C) Altın Orda Devleti

D) Büyük Selçuklu Devleti

E) Osmanlı Devleti

3. Yıldırım Bayezid’in İstanbul’u kuşattığı tarih aşağıdakilerden hangisidir?

A) 1389

B) 1391

C) 1396

D) 1402

E) 1413

4. Osmanlıların Oğuzlar içindeki mensubiyetini belirleyen boy aşağıdakilerden hangisidir?

A) Avşar Boyu

B) Kayı Boyu

C) Kınık Boyu

D) Döğer Boyu

E) Bayat Boyu

5. Osmanlıların Oğuz topluluğu içindeki aidiyetini belirleyen boy adı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Salur Boyu

B) Kınık Boyu

C) Bayat Boyu

D) Avşar Boyu

E) Kayı Boyu

“Osmanlıların, Oğuzlar içindeki boy aidiyeti tarihî kayıtlarda belirtilmiştir.”

6. Bu ifadede sözü edilen boyun adı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kayı Topluluğu

B) Oğuz Kolu

C) Kayı Obası

D) Kayı Boyu

E) Oğuz Boyu

Cevap Anahtarı

1. A
2. B
3. B
4. B
5. E
6. D

Çözümler

1. Kâtip Çelebi yükselme döneminin sonunu 1593'e (Celâlî isyanları) bağlarken bazı tarihçiler aynı dönemin sonunu Sokollu Mehmed Paşa'nın ölümü olan 1579'a bağlamaktadır. Bu görüş ayrılığı, yükselme devrinin bitiş tarihi konusunda tarihçiler arasında fikir birliğinin bulunmadığını doğrudan göstermektedir; dolayısıyla A seçeneği doğrudur. B seçeneği, kaynaklarda kıyaslamalı bir üstünlük yargısı geçmediğinden aşırı-genellemedir. C seçeneği, iki olayı nedensellik ilişkisiyle bağlamaktadır; ancak kaynaklar böyle bir bağlantı kurmamaktadır. D seçeneği, kaynaklarda yalnızca siyasi olayların ölçüt alındığına dair bir ibare bulunmadığından kapsam hatasıdır. E seçeneği ise toprak kaybına ilişkin kaynaklarda herhangi bir bilgi yer almadığından desteksizdir.

2. Mısır’da kurulan ve 1260 ile 1277’de İlhanlıları yenen devlet Memlûk Devleti’dir. A ise İran’da kurulmuş Moğol devletini ifade eder; bu nedenle metindeki kuruluş yeri ve devlet niteliğiyle uyuşmaz.

3. B, Yıldırım Bayezid’in İstanbul kuşatması için verilen tarihtir. A ise aynı hükümdarın dönemine yakın olsa da bu kuşatmanın tarihi değildir.

4. B, Osmanlıların Oğuzlar içinde bağlı olduğu boyu belirtir. E de gerçek bir Oğuz boyudur; ancak Osmanlıların mensubiyeti Bayat Boyu’na değil, B’na bağlanmıştır.

5. Osmanlıların Oğuzlar içindeki mensubiyeti Kayı Boyu ile belirtilmiştir. Bayat Boyu, Avşar Boyu, Kınık Boyu ve Salur Boyu ise aynı tarihî topluluk içindeki başka boy adlarıdır; bu nedenle Osmanlıların mensubiyetini karşılamaz.

6. Osmanlıların Oğuzlar içindeki aidiyeti, bu topluluğun Kayı Boyu olduğunu belirtir. Oğuz Boyu ifadesi genel üst kümeyi gösterir; Kayı Obası, Oğuz Kolu ve Kayı Topluluğu ise sorulan boy adının yerine geçmez.